

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

7. Fortu[na]e pro Deo habit[a]e refutatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

ternis bonis aut malis. Vnde & illa verba sunt, quae nulla religio dicere prohibet, forte, forsan, forsitam, fortasse, fortuito: quod tamen totum ad diuinam reuocandum est Prouidentiam. Hoc etiam ibi non tacui dicens: Etenim fortasse quae vulgò Fortuna nominatur, occulto quodam ordine regitur; nihil, aliud in rebus Casum vocamus, nisi cuius ratio & causa secreta est. Nihil, seu commodi, seu incommodi contingit, quod non conueniat & congruat vniuerso.

Elegantissimè rursum & disertissimè Lactantius Fortuna, inquit, per se nihil est: nec sic habendum est, tanquam sit in aliquo sensu. Siquidem Fortuna est accidentium rerum subitus atq; inopinatus euentus. Verùm Philosophi, ne aliquando non errent, in re stulti, volunt esse sapientes: qui fortunae sexum mutant, eamq; non Deam sed Deum esse dicunt. Eundem tamen interdum naturam, interdum fortunam vocant; quod multa (inquit idem Cicero) efficiat inopinata nobis, propter obscuritatem, ignorantiamq; causarum. Cum igitur causas ignorent, propter quas fiat aliquid, & ipsum, qui faciat, ignorent, necesse est. Idem in opere valde serio, in quo praeccepta vitae depropta ex Philosophia filio dabat, magnam, inquit, esse Fortune vim in vitamq; partem, quis nesciat? Nam & cum prospero statu eius vivimus, ad exitum peruenimus optatos, & cum restauerit, affligimur. Primum, qui negat, sciri posse quicquam, sic hoc dixit, tanquam & ipse, & omnes sciant. Deinde, qui, etiam quae clara sunt, dubia conatur efficere, hoc putauit esse clarum; quod illi esse debuit vel maximè dubium, nam sapienti omnino falsum est. Quis, inquit, nescit? Ego verò nescio. Doceat me (si potest) quae sit illa vis, qui status iste, & qui restatus? Turpe igitur est, ingeniosum hominem, dicere id, quod, si neges, probare non possit. Postremo, quod is, qui dicit, assensus esse retinendos; quod stulti sit hominis incognitis rebus temere assentiri: is planè vulgi & imperitorum opinionibus credidit, qui fortunam putant esse, quae hominibus tribuat bona & mala. Nam simulachrum eius cum copia & gubernaculo fingunt; tanquam haec & opes tribuat, & humanarum rerum regimen obtineat. Cui opinioni & Virgilius assentit, qui Fortunam omnipotentem vocat: & historicus, qui ait: sed profecto Fortuna in omni re dominatur. Quid ergo ceteris Dijs loci superest? cur non aut ipsa regnare dicitur, si plus potest, aut sola colitur, si omnia? vel si tantum mala immittit; aliquid causae proferant, cur, si Dea sit, hominibus iniudeat, eosq; perditos cupiat, cum ab his religiosè colatur: cur aequior sit malis, iniquior autem bonis. Cur insidietur, affligat, decipiat, & exterminet: quis illam generis hominum perpetuam vexatricem con-

VII.
Lactant. l. 3.
cap. 28.

stauerit: cur deniq; tam malam sortita sit potestatem, ut res cunctas ex libidine magis, quam ex vero celebret, obscuretq;. Hac, inquam, Philosophos inquirere oportuit potius, quam temere innocentem accusare Fortunam: qua, etiam si sit aliqua, nihil tamen afferri ab his potest, cur hominibus tam inimica sit, quam putatur. Itaq; ille omnes orationes, quibus iniquitatem fortune lacerant, suasq; virtutes contra fortunam superbissime iactant; nihil aliud sunt, quam deliramenta inconsiderate leuitatis. Quare non inuideant nobis, quibus aperuit veritatem DEVS: qui, sicut scimus nihil esse fortunam, ita scimus, esse prauum ac subdolum spiritum, qui sit inimicus bonis hostisq; iustitiae; qui contraria faciat, quam DEVS, cuius inuidia causam in secundo libro explicauimus. Hic ergo insidiatur vniuersis: sed eos, qui nesciunt DEVM, errore impedit; stultitiâ obruit, tenebris circumfundit, ne quis possit ad Diuini nominis peruenire notitiam; in quo vno & sapientia continetur & vita perpetua. Eos autem, qui DEVM sciunt, dolis & astutiâ aggreditur, ut cupiditate & libidine irretiat; ac peccati blandimentis deprauatos impellat ad mortem, vel, si dolo nihil profecerit, vi & violentiâ deicere conatur. Hic ergo humani generis, ab initio, deceptor homines inducit, ut Fortunam aliquid esse existiment, quod sit inuocandum; & dum bonos vexat, malos tanquam suos fouet, Fortunam, tanquam Numen inuexit. Diximus, quid non sit Fortuna.

VIII.

S. Augustin.
lib. quaest.
XCI.

Idem lib. 5.
de Ciuit. Dei.
cap. 1.
Aristot. 2.
Phys. c. 5.

S. Aug. 19
de Ciuit. c.
13.
Item lib. 5.
super Genes.
cap. 22.

Quid ergo tandem est Fortuna? Fortuna intelligenda est pro ijs rebus, ait D. Augustinus, quae fortuito videmur accidere, non quia numen aliquod sit, cum haec ipsa tamen, quae fortuita videntur, causis occultis diuinitus dentur. Vnde etiam verba, quae nemo potest auferre à consuetudine loquendi parata sunt, id est, Fortè, Fortasse, Fortitan, & Fortuito. Et alio loco: Secundum opinionem hominum, ea dicuntur esse fortuita, quae vel nullas causas habent, vel non ex aliquo rationabili ordine venientes contingunt. Ab Aristotele Fortuna & Casus causa per accidens, vocantur, ratione hominum scilicet, qui causas illas ignorauerunt, aut non prospexerunt: ratione autem Dei viuientis & omnia videntis, nihil casu aut fortuito euenire potest: quia, eodem S. Patre teste, Prouidentia Dei summi, non fortuita temeritate, regitur Mundus. Nam, ut idem alibi disputat, cum extrema & exigua corpora à nutu & regimine Dei prouidentiae tanta dispositione formentur, ut aliquando diligentius cogitata ineffabilem incutiant admirationis horrorem, & cum anima natura ratione corpori antecellat, quid est dementiùs, quam putare, nullum esse prouidentiae iudicium, de moribus hominũ;

cum in